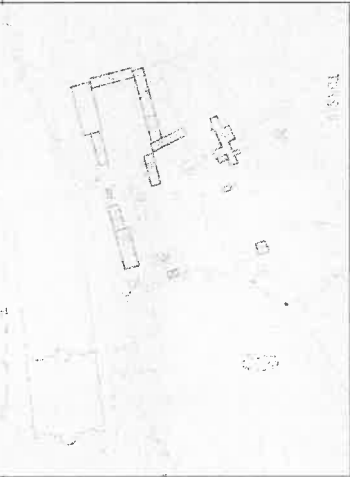

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość
1. Nazwa		2. Czas powstania		TURSKO
ZESPÓŁ BUDOWLANY: FOLWARK		XVI-XX w.		
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				
				4. Adres Tursko nr 11, 12, 13 63-322 Gołuchów
		Plan sytuacyjny		
Widok od strony południowo-zachodniej				
5. Przynależność administracyjna		6. Formy ochrony		
województwo wielkopolskie powiat pleszewski gmina Gołuchów				

8. Historia, opis i wartości

Miejscowość Tursko po raz pierwszy wzmiankowana w źródłach w 1271 r. jako własność rycerska i królewska związana w XIV wieku z dobrami koźmińskimi. Od XV stulecia funkcjonowały dwie wsie pod nazwami Tursko Małe i Tursko Wielkie. W 1412 r. wzmiankowana we wsi parafia. Od XV do XVII wieku własność przede wszystkim Turskich wywodzących swoje nazwisko od nawy miejscowości oraz Leszczyńskich. Do XVIII w. wsie Tursko Wielkie i Małe wymieniane są zazwyczaj jako wchodzące w skład rozleglejszych dóbr gotuchowskich. W 1702 roku wzniesiono w centrum obecnego Turska, na miejscu starszej świątyni, nowy drewniany kościół, który przetrwał do czasu fundacji w 1777 roku w nowym miejscu obecnego murowanego kościoła parafialnego. Budowa okazała Turkiej świątyni sfinansowana została z funduszy ówczesnej dziedziczki majątku turskiego Anny ze Swinarskich Chlebowskiej kasztelanowej kaliskiej. Od 1788 r. Tursko Wielkie i Małe wraz z rozleglejszymi dobrami gotuchowskimi należały do Ignacego Suchorzewskiego herbu Zaręba, który w 1798 r. oddzielił je od pozostałych miejscowości. Po śmierci Suchorzewskiego w 1805 r. zmarł w Tursku. W XIX i na początku XX wieku w Turskiem gospodarzyl Suchorzewscy, Zakrzewscy i Skoroszewscy. Przed wybuchem II wojny światowej ostatnim dzierzawcą Turska był Teodor Ciążyński internowany przez NKWD w obozie w Starobielejski i w 1940 zamordowany w Charkowie. Po 1945 r. folwark gospodarowany był przez Państwowe Gospodarstwo Rolne w Tursku, obecnie zespół częściowo rozparcelowany z poszczególnymi obiektami pozostającymi w rękach osób prywatnych.

Zespół budowlany obejmuje swoim zasięgiem znaczny obszar usytuowany w północno-zachodniej części miejscowości z wjazdem na podwórze folwarczne od głównej drogi wsi. Od wschodu zespół folwarczny sąsiaduje z dawnym parkiem rezydencjonalnym oraz zespołem sakralnym kościoła parafialnego pw. św. Andrzeja Apostoła z funkcjonującym od końca XVIII stulecia znanym maryjnym Sanktuarium Matki Bożej Turskiej. Większość zachowanej zabudowy zlokalizowanej w obrębie zespołu folwarcznego pochodzi z 2. poł. XIX oraz z początku XX wieku. Wokół wydłużonego na osi wschód-zachód prostokątnego podwórza folwarcznego przetrwały do czasów współczesnych budynki inwentarskie i magazynowe (stodoła, obora, kuźnia, stelmacharnia, wozownia). W północnej części zespołu zachowany został budynek dawnej gorzelni, lodownia oraz budynek rządcy majątku. Większość z budynków w okresie PRL-u oraz w XXI w. została w sposób istotny przekształcona i zmieniła się funkcja obiektów wykorzystywanych obecnie głównie na cele produkcyjne i magazynowe.

Zespół folwarczny stanowi historycznie ukształtowany, powiązany funkcjonalnie i kompozycyjne, układ zabudowań o znaczących wartościach architektonicznych i ruralistycznych w obrębie wsi Tursko kształtowanych od XVI do początku XX wieku.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Zespół budowlany w dostatecznym stanie zachowania. Do czasów współczesnych przetrwało większość podstawowych elementów zespołu, natomiast zarówno podwórze folwarczne, jak i północna część zespołu uległy przekształceniu w wyniku budowy nowych obiektów na terenie założenia folwarcznego oraz w wyniku rozbioru jednego z pierwotnych zabudowań.

Wskazane jest zachowanie wszystkich istniejących elementów zespołu oraz dostosowywanie wszelkich projektowanych elementów kompozycyjnych nowej zabudowy w obrębie poszczególnych nieruchomości do historycznie ukształtowanego rozplanowania zabudowań współtworzących zespół folwarczny.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Gmyrek
13.01.2025 r.

Grzegorz Gmyrek

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

* dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewiązanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków